

Stanowisko Powiatu Piaseczyńskiego w sprawie potrzeby wdrożenia rozwiązań metropolitalnych w metropolii warszawskiej

Region warszawski stołeczny od 2018 roku stanowi wyodrębnioną jednostkę statystyczną NUTS 2 składającą się z 79 jednostek samorządu terytorialnego o łącznej powierzchni 6,1 tys. km² – co potwierdza jego odrębność funkcjonalną i rozwojową¹. Obszar ten jest tożsamy z metropolią warszawską pod względem granic.

Zamieszkuje go ok. 3,3 mln mieszkańców, z których znaczna część przemieszcza się między gminami w celach zawodowych, edukacyjnych i innych, tworząc jeden, silnie powiązany organizm społeczno-gospodarczy. Mieszkańcy korzystają z transportu publicznego, szkół, systemu ochrony zdrowia, oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i innej infrastruktury zlokalizowanej również poza gminą swojego zamieszkania. Metropolia warszawska pełni jednocześnie kluczową rolę w rozwoju gospodarczym kraju – w 2024 roku wytworzyła 18,5% PKB Polski. Z tego względu szczególnego znaczenia nabiera instytucjonalizacja współpracy ponadlokalnej.

Wobec skali wyzwań oraz intensywności powiązań społeczno-gospodarczych w naszej ocenie konieczne jest wdrożenie rozwiązań, które umożliwią skuteczne zarządzanie procesami zachodzącymi ponad granicami pojedynczych JST metropolii warszawskiej. Samo uchwalenie ustawy metropolitalnej i nadanie naszej współpracy odpowiednich ram prawnych należy traktować jako strategiczną inwestycję w rozwój całego kraju. Odblokowanie barier infrastrukturalnych i komunikacyjnych najsilniejszego gospodarczo regionu zwiększy jego wydajność, co przełoży się bezpośrednio na wyższą konkurencyjność Polski na arenie międzynarodowej oraz dalszy wzrost krajowego PKB.

Kluczowe obszary wymagające zintegrowanych działań metropolitalnych obejmują:

- **rozwój publicznego transportu zbiorowego (ponadlokalnego)** – stanowi on podstawową usługę dla mieszkańców metropolii warszawskiej. Funkcjonowanie systemu wymaga koordynacji w skali całego obszaru, w tym zapewnienia spójnej oferty przewozowej oraz integracji taryfowo-biletowej w transporcie autobusowym i kolejowym. Organizatorzy PTZ działający na terenie metropolii warszawskiej obsługują łącznie około 1 miliarda pasażerów rocznie, co potwierdza skalę i znaczenie tego zadania;
- **rozwój społeczno-gospodarczy** – metropolia warszawska stanowi jeden z kluczowych biegunów wzrostu w kraju, co wymaga prowadzenia skoordynowanej polityki rozwojowej w skali całego obszaru. Silne powiązania gospodarcze oraz wysoka mobilność mieszkańców powodują, że działania na poziomie pojedynczych JST są niewystarczające. Wdrożenie rozwiązań metropolitalnych umożliwi lepsze wykorzystanie potencjału gospodarczego oraz zwiększenie konkurencyjności całego obszaru, zarówno na poziomie krajowym, jak i w wymiarze europejskim;
- **zapewnienie stabilnej instytucji metropolitalnej** – skuteczna realizacja zadań o charakterze ponadlokalnym wymaga powołania trwałego i stabilnego rozwiązania instytucjonalnego, które umożliwi długofalowe planowanie, integrację działań JST oraz zapewnienie odpowiednich mechanizmów finansowania.

¹ Zmianę wprowadzono Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r.

W obowiązującym porządku prawnym brak jest obecnie kompleksowych rozwiązań dedykowanych obszarom metropolitalnym, co stanowiło podstawę do opracowania:

- **projektu ustawy o związku metropolitalnym w województwie mazowieckim.**

30 września 2024 roku Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia „Metropolia Warszawa” zrzeszające 70 gmin i 9 powiatów, w tym również Powiat Piaseczyński, pozytywnie zaopiniowało projekt ustawy o związku metropolitalnym w województwie mazowieckim. Projekt został przygotowany oddolnie przy współpracy samorządów, bazując na dotychczasowych doświadczeniach i był poprzedzony wieloma wspólnymi spotkaniami, warsztatami oraz analizami. Projekt stanowi odpowiedź na powyższe potrzeby oraz odzwierciedla specyfikę funkcjonowania metropolii warszawskiej;

- **projektu ustawy o zrównoważonym rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych.**

Od ubiegłego roku w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej prowadzone są prace nad ww. projektem. Projekt ustawy może stanowić ważny krok w kierunku wzmocnienia koordynacji działań w obszarach funkcjonalnych miast oraz tworzenia stabilnych ram prawnych współdziałania miasta centralnego, gmin ościennych, powiatów, samorządu województwa i administracji rządowej. Projekt ustawy wprowadza związki rozwojowe (przy 82 miastach wojewódzkich/subregionalnych) jako kluczowe podmioty w zakresie planowania, integracji i organizacji publicznego transportu zbiorowego (PTZ). Zadania związane z organizacją PTZ należałyby do związków rozwojowych.

Niemniej, widzimy potrzebę doprecyzowania w tym projekcie rozwiązań dotyczących organizacji publicznego transportu zbiorowego w obszarach funkcjonalnych największych miast i ich obszarów funkcjonalnych. Rozwiązania ustawowe powinny mieć charakter elastyczny i umożliwiać dostosowanie do lokalnej specyfiki (struktury przestrzennej, potencjału demograficznego oraz skali mobilności mieszkańców). Projektowana integracja transportu powinna następować bez ryzyka przerwania usług i finansowania oraz dublowania struktur organizacyjnych.

W tym zakresie projekt ustawy powinien wprost wskazywać, że organizowanie metropolitalnych przewozów pasażerskich na obszarze związku rozwojowego jest zadaniem realizowanym przez miasta centralne wymienione w załączniku do ustawy (11 miast). Zadanie to powinno być wykonywane w uzgodnieniu ze zgromadzeniem związku rozwojowego oraz finansowane na zasadach określonych w statucie związku. Postulowane zmiany dają możliwość wykonywania określonych zadań operacyjnych przez miasta centralne z wykorzystaniem istniejących zasobów, umów i operatorów. Co nie mniej istotne związek rozwojowy – tak, jak to było w przypadku projektu ustawy o związku metropolitalnym w województwie mazowieckim – powinien gwarantować transparentne rozliczenia oraz ochronę interesów wszystkich JST, szczególnie tych mniejszych.

Wobec powyższego Powiat Piaseczyński postuluje o:

- inicjatywę ustawodawczą projektu ustawy o związku metropolitalnym w województwie mazowieckim oraz sprawną kontynuację procesu legislacyjnego lub
- wprowadzenie równoważnych rozwiązań w ramach innych aktów prawnych, w szczególności w projekcie ustawy o zrównoważonym rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych. Powinny one zapewniać skuteczną realizację zadań metropolitalnych, w tym w obszarze transportu publicznego, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz stabilnego zarządzania całym obszarem. Jednocześnie proponowane rozwiązania powinny być możliwie najbliższe modelowi wypracowanemu oddolnie w ramach współpracy jednostek samorządu terytorialnego metropolii warszawskiej.